

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Інститут філології

Кафедра журналістики

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

Іщенко Н.М.

“26” серпня 2018 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА МОВА ЗМІ І ТЕКСТОЗНАВСТВО

Спеціальність 6.030301 «Журналістика»

Розробник

Монахова Т. В.

Завідувач кафедри розробника

Тулузакова О. Г.

Директор Інституту філології

Монахова Т. В.

Начальник НМВ

Пронкевич О. В.

Потай І. Ю.

Миколаїв – 2018 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Сучасна українська мова ЗМІ й текстознавство	
Галузь знань	0303 «Журналістика та інформація»	
Спеціальність	6.030301 «Журналістика»	
Спеціалізація (якщо є)		
Освітня програма	«Журналістика»	
Рівень вищої освіти	Бакалавр	
Статус дисципліни	Вибіркова	
Курс навчання	IV	
Навчальний рік	4	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	8	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	11 кредитів / 330 годин	
Структура курсу: – лекції – семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові) – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	61	
	76	
	193	
Відсоток аудиторного навантаження	42 %	
Мова викладання	українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)	–	
Форма підсумкового контролю	6, 8 семестри – іспит	

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Мета: поглибити знання студентів із сучасної української літературної мови, дати основні відомості про граматичну будову сучасної української літературної мови, виробити свідоме ставлення до мовних явищ, допомогти студентам опанувати літературні норми сучасної української мови в публіцистичному та науковому стилях, традиційних та нових жанрах ЗМІ, активізувати їх уміння спілкуватися українською мовою в різних соціокомунікативних ситуаціях.

Завдання:

- формування мовно-ціннісних орієнтацій, в яких українська мова посідала б визначальне місце;
- оволодіння теоретичними знаннями – відомостями про норми сучасної української літературної мови, публіцистичний і науковий стилі, традиційні та нові жанри ЗМІ;
- набуття навичок культури мовлення;
- підвищення загальної грамотності студентів.

Очікувані результати навчання:

У результаті вивчення дисципліни студент

має знати:

- основні поняття фонетики, акцентології;
- принципи сучасної української орфографії та орфоепії; основні поняття лексикології та фразеології;

- основні поняття граматики (граматичне значення, граматична форма, граматична категорія, парадигма, словоформа тощо);
- семантико-морфолого-синтаксичні характеристики повнозначних частин мови та функціональну специфіку службових слів;
- смислову, комунікативну та формальну організацію простого речення;
- структурно-семантичні особливості складних речень.
- функціональні стилі та підстили сучасної української літературної мови;
- загальні закони текстотворення, роль внутрішнього і зовнішнього контексту, текстуальні стратегії.

має вміти:

- спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово
- спілкуватися іноземною мовою
- опановувати знання та розуміти предметну сферу й професійну діяльність
- бути критичним і самокритичним
- шукати, обробляти та аналізувати інформації з різних джерел
- діяти соціально відповідально та свідомо
- навчатися та оволодівати сучасними знаннями
- формувати інформаційний контент
- створювати інформаційний продукт
- державну мову в професійній діяльності
- оцінювати свій чи чужий інформаційний продукт, інформаційну акцію, що організована й проведена самостійно або колегами
- самостійно організовувати спілкування на задану тему

3. Програма навчальної дисципліни

Денна форма:

	Теми	Лекції	Практичні (семінарські, лабораторні, півгрупові)	Самостійна робота
5 семестр				
1	Культура мовлення з погляду комунікативної лінгвістики. Закони спілкування.	1	1	3
2	Динаміка мовних норм. Мовленнєвий етикет.	1	1	3
3	Культура усного мовлення. Мовний голос. Фонаційне дихання. Інтонація. Орфоепічні норми.	1	1	3
4	Лексичні засоби української мови з погляду культури мовлення. Маркована й немаркована лексика.	1	1	3
5	Типи норм сучасної української мови. Орфоепічні, морфологічні, лексичні, синтаксичні, стилістичні норми української мови.	1	1	3
6	Морфологічні норми сучасної української мови. Норми вживання граматичних значень роду відмінюваних і невідмінюваних іменників.	1	1	3
7	Норми вживання іменників-назв осіб за професією, посадою, родом діяльності, званням.	1	1	3

	Норми відмінювання складних слів.			
8	Норми вживання займенників і числівників. Правила сполучення числівників з іменниками.	1	1	3
9	Норми вживання особових і неособових форм дієслова. Норми вживання дієприкметників і дієприслівників. Синтаксичні норми української мови.	1	1	3
10	Особливості вживання кличного відмінка у сучасній українській мові. Відмінювання прізвищ.	1	1	3
11	Творення ступенів порівняння прикметників. Стилiстичнi особливостi ступенiв порiвняння.	1	1	3
12	Моніторинг мовлення засобів масової інформації щодо дотримання лексичних і морфологічних норм СУЛМ	1	1	3
13	Функціональні стилі української мови. Стилiстичне розшарування української лексики.	1	1	3
14	Стилiстичне використання багатозначностi слова. Паронiми.	1	1	3
15	Стилiстичне використання лексичної синонiмii. Словниковi та контекстуальнi антонiми в мовi ЗМi.	1	1	3
	Разом за 5 семестр	15	15	45
6 семестр				
1	Стилiстичне використання в мовi ЗМi iншомовних слiв, неологiзмiв, iсторизмiв, архаїзмiв, дiалектизмiв. Лексичнi та граматичнi росiянізми.	1	1	3
2	Канцеляризми і штампі в мові ЗМІ.	1	1	3
3	Стилiстичне використання фразеологiзмiв у мовi мас-медiа.	1	1	3
4	Стилiстичнi можливостi синтаксису. Стилiстичнi властивостi порядку слiв у реченнi.	1	1	3
5	Стилiстичне використання координацiї пiдмета i присудка. Узгодження означення.	1	1	3
6	Варiанти форм, пов'язанi з керуванням.	1	1	3
7	Стилiстичне використання однорiдних членiв речення.	1	1	3
8	Стилiстичне використання синтаксичних синонiмiв та паралельних синтаксичних конструкцiй. Складнi речення в мовi ЗМi.	1	1	3
9	Стилiстичне використання метафори.	1	1	3
10	Стилiстичнi тропи та фiгури.	1	1	3
11	Соцiолiнгвiстичнi дослiдження у ЗМi.	1	1	3
12	Бiлiнгвiзм, диглосiя, проблема двомовностi. Мовна iнтерференцiя.	1	1	3
13	Кроскультурна комунiкацiя.	1	1	3
14	Гендерна лiнгвiстика в Україні. Вживання фемiнiтивiв у мовi ЗМi.	1	1	3
15	Мовна полiтика в Україні. Динамiка мовних норм. Основнi закони про мову.	2	2	5
	Разом за 6 семестр	16	16	47
7 семестр				
1	Теорiя тексту	2	2	6
2	Текст як структурна цiлiснiсть	2	2	6
3	Основнi категорiї тексту. Загальнi закони	2	2	6

	текстотворення			
4	Патогенний текст	2	2	6
5	Текст як модель комунікативного акту	2	2	6
6	Текстуальна стратегія	2	2	6
7	Інтерпретація та надінтерпретація	2	2	6
8	Візуальний текст як комунікативний акт	1	1	4
	Разом за 7 семестр	15	15	46
	8 семестр			
1	Стилетвірні ознаки як основа стилю	2	4	7
2	Стилістично марковані і стилістично немарковані мовні одиниці в текстах	2	4	7
3	Стилістичні особливості різностильових текстів	2	4	7
4	Стилістичні особливості різних жанрів публіцистичного стилю	2	4	7
5	Підстилі публіцистичного стилю. Особливості мовних засобів аналітичної статті, компілятивної статті, інтерв'ю, репортажу, авторської колонки, подорожних нарисів, портретних нарисів	2	4	7
6	Підстилі публіцистичного стилю. Особливості мовних засобів мовлення радіо, телебачення, подкасту	2	4	7
7	Особливості мовних засобів жанрів новітніх медіа: блогу, мікроблогу, сторітеллінга, політичного стьобу, рейтинга	2	4	7
8	Вияв авторської індивідуальності публіцистичних текстах	1	2	6
	Разом за 8 семестр	15	30	55
	ЗАГАЛОМ	61	76	193

4. Зміст навчальної дисципліни

4.1. План лекцій

№	Тема заняття / план
	5 семестр
1	Культура мовлення з погляду комунікативної лінгвістики. Закони спілкування.
2	Динаміка мовних норм. Мовленнєвий етикет.
3	Культура усного мовлення. Мовний голос. Фонаційне дихання. Інтонація. Орфоепічні норми.
4	Лексичні засоби української мови з погляду культури мовлення. Маркована й немаркована лексика.
5	Типи норм сучасної української мови. Орфоепічні, морфологічні, лексичні, синтаксичні, стилістичні норми української мови.
6	Морфологічні норми сучасної української мови. Норми вживання граматичних значень роду відмінюваних і невідмінюваних іменників.
7	Норми вживання іменників-назв осіб за професією, посадою, родом діяльності, званням. Норми відмінювання складних слів.
8	Норми вживання займенників і числівників. Правила сполучення числівників з іменниками.
	6 семестр
9	Стилістичне використання синтаксичних синонімів та паралельних синтаксичних конструкцій. Складні речення в мові ЗМІ.

10	Стилістичне використання метафори.
11	Стилістичні тропи та фігури.
12	Соціолінгвістичні дослідження у ЗМІ.
13	Білінгвізм, диглосія, проблема двомовності. Мовна інтерференція.
14	Кроскультурна комунікація.
15	Гендерна лінгвістика в Україні. Вживання фемінітивів у мові ЗМІ.
16	Мовна політика в Україні. Динаміка мовних норм. Основні закони про мову.
	7 семестр
17	Теорія тексту
18	Текст як структурна цілісність
19	Основні категорії тексту. Загальні закони текстотворення
20	Патогенний текст
21	Текст як модель комунікативного акту
22	Текстуальна стратегія
23	Інтерпретація та надінтерпретація
24	Візуальний текст як комунікативний акт
	8 семестр
25	Стилетвірні ознаки як основа стилю
26	Стилістично марковані і стилістично немарковані мовні одиниці в текстах
27	Стилістичні особливості різностильових текстів
28	Стилістичні особливості різних жанрів публіцистичного стилю
29	Підстилі публіцистичного стилю. Особливості мовних засобів аналітичної статті, компліативної статті, інтерв'ю, репортажу, авторської колонки, подорожних нарисів, портретних нарисів
30	Підстилі публіцистичного стилю. Особливості мовних засобів мовлення радіо, телебачення, подкасту
31	Особливості мовних засобів жанрів новітніх медіа: блогу, мікроблогу, сторітеллінга, політичного стьобу, рейтинга
32	Вияв авторської індивідуальності публіцистичних текстах

4.2. План практичних (семінарських, лабораторних, півгрупових) занять

№	Тема заняття / план
	5 семестр
1	Норми вживання особових і неособових форм дієслова. Норми вживання дієприкметників і дієприслівників. Синтаксичні норми української мови.
2	Особливості вживання кличного відмінка у сучасній українській мові. Відмінювання прізвищ
3	Творення ступенів порівняння прикметників. Стилістичні особливості ступенів порівняння.
4	Моніторинг мовлення засобів масової інформації щодо дотримання лексичних і морфологічних норм СУЛМ
5	Функціональні стилі української мови. Стилістичне розшарування української лексики.
6	Стилістичне використання багатозначності слова. Пароніми.
7	Стилістичне використання лексичної синонімії. Словникові та контекстуальні антоніми в мові ЗМІ.
8	Стилістичне використання в мові ЗМІ іншомовних слів, неологізмів, історизмів, архаїзмів, діалектизмів. Лексичні та граматичні росіянізми.
	6 семестр
9	Канцеляризми і штампи в мові ЗМІ.
10	Стилістичне використання фразеологізмів у мові мас-медіа.

11	Стилістичні можливості синтаксису. Стилістичні властивості порядку слів у реченні.
12	Стилістичне використання координації підмета і присудка. Узгодження означення.
13	Варіанти форм, пов'язані з керуванням.
14	Стилістичне використання однорідних членів речення.
15	Стилістичне використання синтаксичних синонімів та паралельних синтаксичних конструкцій. Складні речення в мові ЗМІ.
16	Стилістичне використання метафори.
	7 семестр
17	Теорія тексту
18	Текст як структурна цілісність
19	Основні категорії тексту. Загальні закони текстотворення
20	Патогенний текст
21	Текст як модель комунікативного акту
22	Текстуальна стратегія
23	Інтерпретація та надінтерпретація
24	Візуальний текст як комунікативний акт
	8 семестр
25	Стилетвірні ознаки як основа стилю
26	Стилістично марковані і стилістично немарковані мовні одиниці в текстах
27	Стилістичні особливості різностильових текстів
28	Стилістичні особливості різних жанрів публіцистичного стилю
29	Підстили публіцистичного стилю. Особливості мовних засобів аналітичної статті, комп'ютерної статті, інтерв'ю, репортажу, авторської колонки, подорожних нарисів, портретних нарисів
30	Підстили публіцистичного стилю. Особливості мовних засобів мовлення радіо, телебачення, подкасту
31	Особливості мовних засобів жанрів новітніх медіа: блогу, мікроблогу, сторітеллінга, політичного стьобу, рейтинга
32	Вияв авторської індивідуальності публіцистичних текстах

5. Завдання для самостійної роботи

1. Підготовка до практичних занять (опрацювання наукових і методичних матеріалів, перегляд рекомендованих відео, конспектування онлайн-публікацій).
2. Аналіз текстів різних жанрів і тем.
3. Підготовка самостійних матеріалів різних жанрів з визначеної тематики.
4. Редагування текстів.

Усі види робіт виконуються в межах тематики курсу. Тема роботи обирається і формулюється студентом самостійно у межах матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни.

6. Підсумковий контроль

6, 8 семестр

Іспит з дисципліни "Сучасна українська мова ЗМІ і текстознавство" складається із відповіді на теоретичне питання (20 балів) та практичного завдання – написання матеріалу певного жанру на визначену тему (20 балів).

Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Підготовка до практичних занять (опрацювання наукових і методичних матеріалів, конспектування онлайн-публікацій)	30
2	Підготовка власних матеріалів, аналіз і редагування матеріалів ЗМІ	4 x 10 = 40
3	Презентація власних публікацій (3 публікації)	30
	Разом	100

7. Рекомендовані джерела інформації

7.1. Основні:

1. Данильчук Д. Український правопис: роздоріжжя і дороговкази. – К., 2013.
2. Карпенко В.О. Журналістика: основи професійної комунікації : навч. посіб. для студ. ВНЗ, що навчаються за спец. "Журналістика" / В. О. Карпенко. – К. : Нора-прінт, 2002. – 348 с.
3. Культура української мови та практична стилістика / Л. Г. Погиба [та ін.]. – Київ : Кондор, 2015. – 198 с.
4. Левун, Н. В. Культура української мови. Норми літературної мови : навч. посіб. / Н. В. Левун ; Дніпропетр. нац. ун-т ім. Олеся Гончара. – Дніпропетровськ : Акцент, 2015. – 75 с.
5. Михайленко В.М. Теорія твору й тексту: навч. посібник. – К., 2013.
6. Плющ, М. Я. Системна організація граматичної будови української мови. Таблиці. Схеми : навч. посіб. для студентів філол. спец. ВНЗ / М. Я. Плющ, О. Ю. Грипас. – Київ : Слово, 2015. – 264 с.
7. Теорія і методика журналістської творчості : підручник / В. Й. Здоровега. – Львів, 2000. – 180 с.
8. Фурдуй М.І. Українська мова. Практикум з правопису. – К., 2011.

7.2. Додаткові:

1. Баранівський, В. Ф. Українська мова – фундаментальний чинник культури та єдності українського суспільства / В. Ф. Баранівський // Філософія і політологія в контексті сучасної культури. – 2016. – Вип. 2. – С. 40–46.
2. Лемко, І. Цікавинки укромови / І. Лемко. – Львів : Апріорі, 2016. – 180 с.
3. Приступенко Т.О. Теорія журналістики. Етичні та правові засади діяльності засобів масової інформації : навч. посіб. / Т.О. Приступенко. – К. : Ін-т журналістики, 2004. – 375 с.
4. Словник журналіста : терміни, мас-медіа, постаті / за ред. Ю. М. Бідзілі. – Ужгород : Закарпаття, 2007. – 224 с.
5. Сучасна українська літературна мова: Морфологія. Синтаксис: підручник / А. К. Мойсієнко, І. М. Арібжанова, В. В. Коломийцева та ін. – К.: Знання, 2010. – 374 с.
6. Українське законодавство: засоби масової інформації науково-популярне видання / ред.-упор.: Т. Катюжинська, Л. Панкратова. – К. : Підгот. прогр. правового захисту та освіти ЗМІ IREX У-Медіа, 2004. – 368 с.
7. Онуфрієнко, Г. С. Науковий стиль української мови : навч. посіб. з алгоритміч. приписами / Г. С. Онуфрієнко ; Запорізь. нац. техн. ун-т. – 3-тє вид., перероб. та допов. – Київ : ЦУЛ, 2017. – 426 с.